

TEGNAP–MA–HOLNAP

A MAGYAR TUDOMÁNY ÉVE

200 éves a Magyar Tudományos Akadémia és könyvtára

A Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ és a Nemzetközi Magyarstudományi Társaság kiállítása

MTA 200 ÉVES
A MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

200
MTA
1826
K

FLAVESCENS
S E G E T E S

NEMZETKÖZI MAGYARSTUDOMÁNYI TÁRSASÁG
INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR HUNGARIAN STUDIES
ASSOCIATION INTERNATIONALE DES ETUDES HONGROISES
GESELLSCHAFT FÜR HUNGAROLOGIE
INTERNATIONALE GESELLSCHAFT FÜR HUNGAROLOGIE
MEZHODNARODNÉ ODRUŽENIE VÝŠETNÍKOV HUNGAR

Magyar Tudományos Akadémia

A Magyar Tudományos Akadémia a magyar nyelv ápolására és a tudomány szolgálatára létrehozott intézmény. Működése önkormányzati elven alapul annak érdekében, hogy tevékenységének szabadsága biztosított legyen. Szervezeti formája köztestület, amely a tudomány művelésével, támogatásával és képviselésével kapcsolatos közfeladatokat lát el.

ALAPÍTÁSA, SZÉKHÁZA

Már a 18. század folyamán többen is tervezték egy olyan magyar akadémia létrehozását, amely a tudomány és irodalom magyar nyelvű művelőinek tevékenységét fogja össze. Megvalósítása végül gróf Széchenyi István nevéhez fűződik, aki 1825. november 3-án a pozsonyi országgyűlésen egy évi jövedelmét ajánlotta fel a magyar tudós társaság megalapítására. Bár a működési rend kidolgozásához szinte azonnal hozzáfogtak, alapítását „tudós Társaság vagy is magyar akadémia” néven csak az 1827. évi XI. cikkelyben foglalták törvénybe. Működését 1831-ben kezdhette meg, miután az uralkodó jóváhagyta alapszabályát.

Az Akadémia történetében kiemelkedő szerepet játszott székházának megépítése. Ezt szintén magánadományok segítségével finanszírozták, a legnagyobb pénzüsszeget báró Sina Simon adta. Az 1865. december 11-én felavatott neoreneszánsz stílusú palota, amely Friedrich August Stüler tervei alapján Ybl Miklós és Skalnitzky Antal irányításával épült, a magyar tudományosság jelképévé vált, és Budapest reprezentatív középülete ma is.

AZ AKADÉMIA KÜLDETÉSE NAPJAINKBAN

A MTA alapvető célkitűzése, a magyar nyelv ápolása és a tudomány művelése ugyan alapítása óta fennáll, mégis folyamatosan megújulva szolgálja a tudást, a nemzetet és az egyetemes tudományt. Jelenlegi küldetését 2019 decemberében fogadta el a közgyűlés:

1. Az Akadémia a magyar tudományos közösséget egyesítő és megjelenítő köztestület, összefogja és képviseli a hazai és határon túli magyar tudományt.
2. Az Akadémia őrzi és ápolja a magyar nyelvet, gondozza a nemzet tudományos és kulturális örökségét.
3. Az Akadémia hozzájárul a kutatás feltételeinek megteremtéséhez, és képviseli a magyar tudományos kutatás érdekeit.
4. Az Akadémia a tudományos minőség és a tudományetika letéményese. Örökdi a tudományos közélet tisztasága, a tudományos kutatás és véleménynyilvánítás szabadsága, külső érdekek befolyásától való mentessége felett.
5. Az Akadémia feladata a magyar tudomány nemzetközi kapcsolatainak bővítése, eredményeinek megjelenítése.
6. Az Akadémia a nemzet tanácsadója. Köztestületi tagjainak tudása a nemzet és a mindenkorl kormányzat rendelkezésére áll.
7. Az Akadémia közvetíti a tudományos kutatások eredményeit a társadalom számára. A tudományos módszertan és eredmények széles körű megismertetése révén harcol az áltudományok és a tudománytalan nézetek ellen.

AZ MTA VEZETŐI A BICENTENÁRIUM IDEJÉN

elnök:
Freund Tamás
neurobiológus

főtitkár:
Kollár László Péter
építőmérnök

főtitkárhelyettes:
Erdei Anna
immunológus

Magyar Tudományos Akadémia

A KÖZTESTÜLET

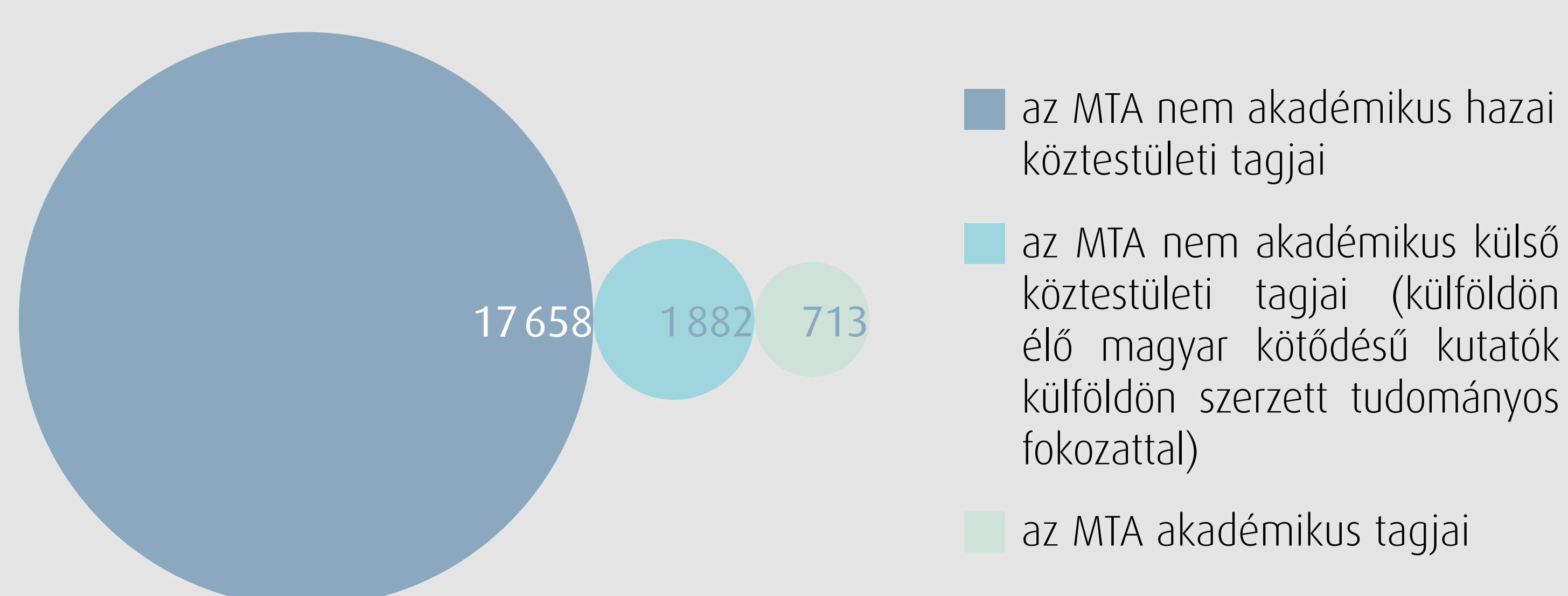
Az Akadémia köztestületének tagjai egyrészt az akadémikusok – azaz az MTA levelező, rendes, külső és tiszteleti tagjai –, másrészt a tudományos fokozattal rendelkező (MTA doktora, a tudomány doktora, PhD, DLA, a tudomány kandidátusa) nem akadémikus köztestületi tagok.

Akadémikusok

Az akadémikusok körét levelező és rendes (együttesen hazai), valamint külső és tiszteleti tagok alkotják, tagok választására háromévenként kerül sor. Az MTA levelező és rendes tagja tudományos cím elnyerése a hazai kutatói karrier csúcsát jelenti. Az akadémiai törvény kimondja, hogy a 70 évesnél fiatalabb hazai akadémikusok száma nem haladhatja meg a 200 főt, a hazai akadémikusok teljes létszáma pedig a 365 főt.

Nem akadémikus köztestületi képviselők

Köztestületi tag az a tudományos fokozattal rendelkező személy lehet, aki tevékenyen részt vesz tudományos kutatásokban, és önkéntes jelentkezéssel az illetékes tudományos osztály döntése alapján felvételt nyer a köztestületbe. Az MTA köztestületének létszáma napjainkra meghaladja a 20 000 főt.

Közgyűlés

Az Akadémia legfőbb döntéshozó testülete a Közgyűlés, amely évente legalább egyszer (rendszerint májusban) ülésezik. A közgyűlésen a hazai akadémikusok és a többi, közel 20 000 köztestületi tag képvisellete érdekében megválasztott 200 nem akadémikus közgyűlési képviselő vesz részt. Két közgyűlés között az Elnökség az Akadémia döntéshozó testülete.

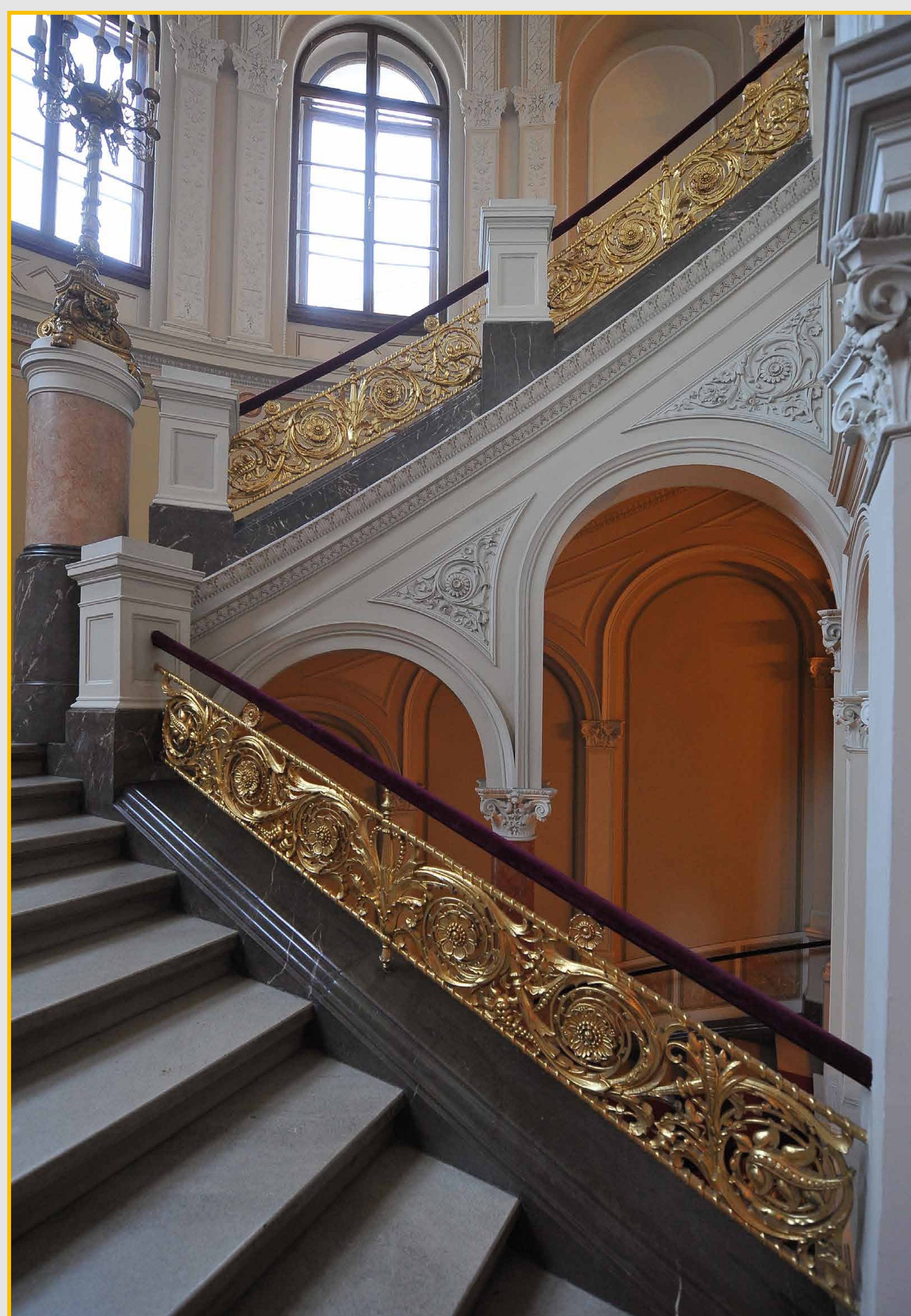
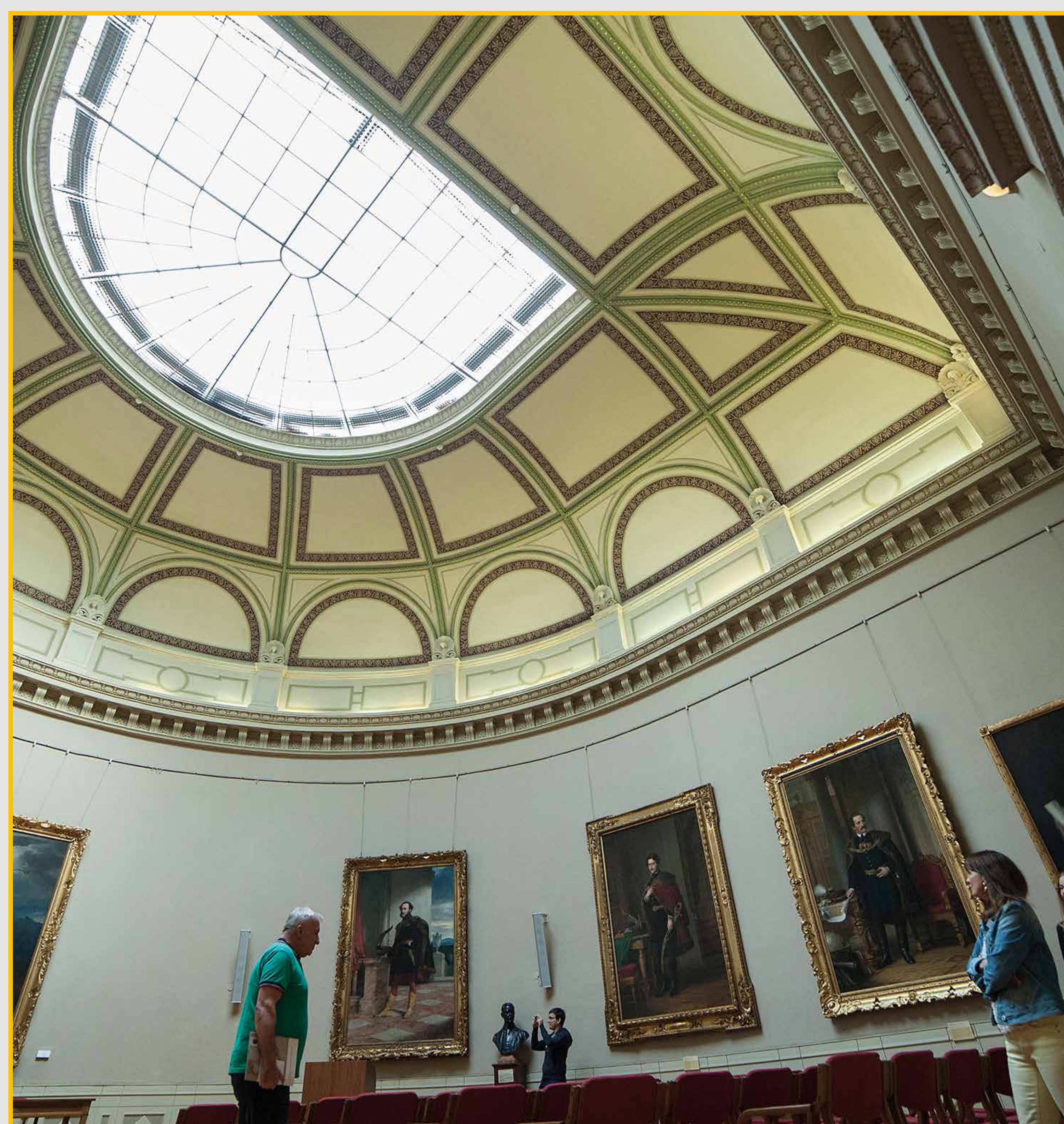
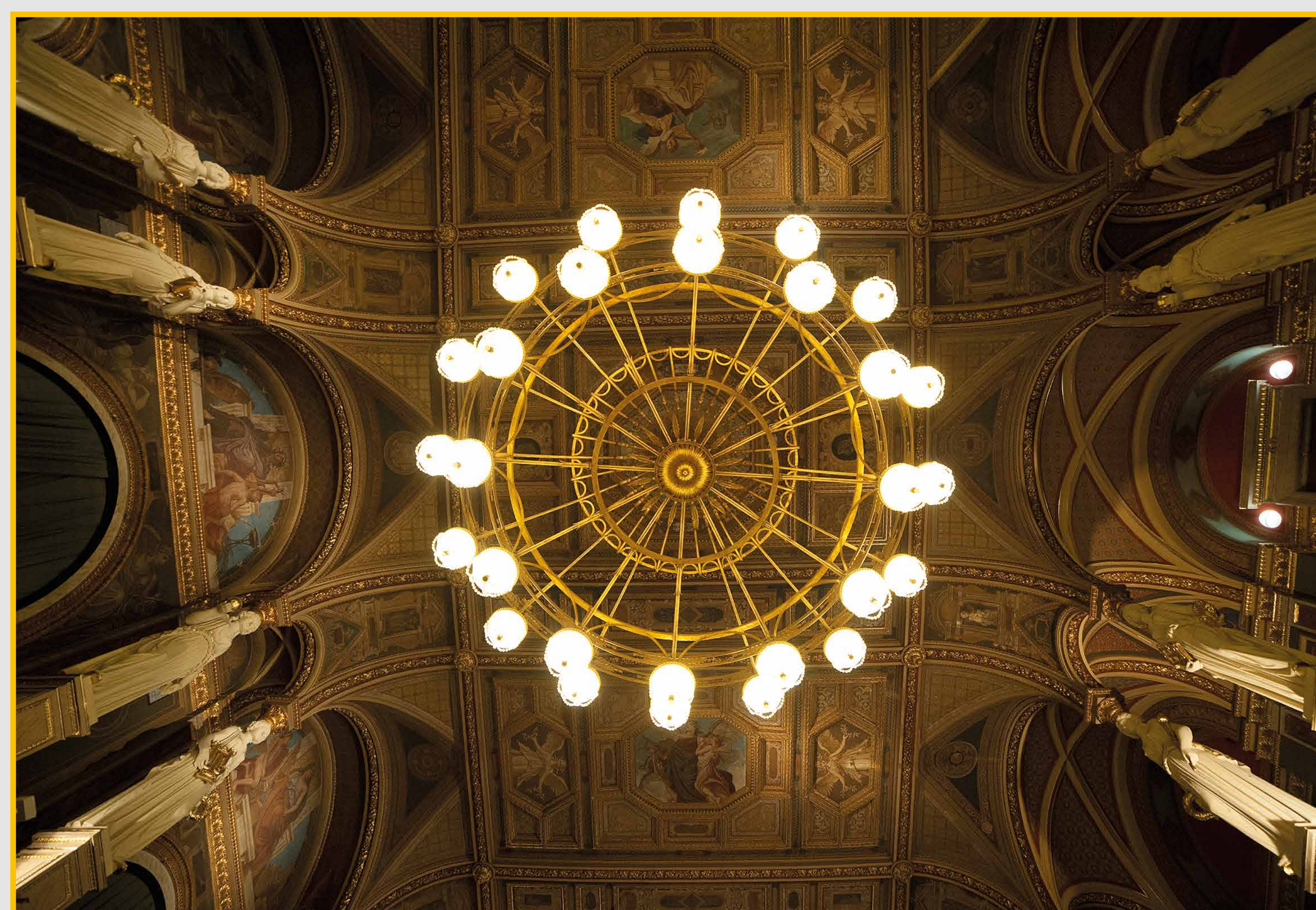
Tudományos osztályok

Az MTA köztestületi szervezetének alapját a tizenegy szakmai autonómiával rendelkező tudományos osztály jelenti, – Nyelv- és Irodalomtudományok, Filozófiai és Történettudományok, Matematikai Tudományok, Agrártudományok, Orvosi Tudományok, Műszaki Tudományok, Kémiai Tudományok, Biológiai Tudományok, Gazdaság- és Jogtudományok, Földtudományok, Fizikai Tudományok – amelyeknek tagjai egy-egy tudományterület vagy egymáshoz közel álló több diszciplína képviselői (hazai akadémikusok és nem akadémikus közgyűlési képviselők). Az osztályok rendszeresen szerveznek szakmai konferenciákat, tudományos üléseket, továbbá számos szakbizottságot és osztályközi állandó bizottságot működtetnek egy-egy részterületen.

Területi bizottságok, magyar tudományosság külföldön

Az Akadémia működése nemcsak a fővárosra korlátozódik, öt magyarországi és egy határon túli területi bizottságot is fenntart, amelyek biztosítják a köztestület regionális működését, és részt vesznek az adott régió tudományos életében.

A külső köztestületi és a külső akadémikus tagok Magyarországon kívüli tevékenységét az Akadémia által fenntartott határon túli akadémiai tanácsok (a Szlovákiai, a Vajdasági és a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács), a Kolozsvári Akadémiai Bizottság és az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága szervezi.

Magyar Tudományos Akadémia

TUDOMÁNYOS MINŐSÍTÉSI RENDSZER

Az MTA közfeladatai közé tartozik a tudományos minősítési rendszer működtetése. Ez a Magyar Tudományos Akadémia levelező és rendes tagja cím odaítélése mellett az **MTA doktora cím** adományozását is jelenti. Ezt az kaphatja meg, aki már rendelkezik tudományos fokozattal, kiemelkedő kutatói munkásságot fejt ki, eredményeit dolgozatban foglalja össze, és azt megvédi az MTA Doktori Tanácsának eljárási rendje szerint. Jelenleg 2585 fő rendelkezik ezzel a címmel. Az MTA hazai tagjait az MTA doktora címmel rendelkezők közül választják. A kiválóság elismerése 2022 óta a kutatási intézményekre is kiterjed. A minősítés a legkiemelkedőbb magyar kutatóhelyeknek nyújt elismerést, az érdeklődő döntéshozók pedig objektív helyzetképhez jutnak általa. Az **MTA Kiváló Kutatóhely** minősítést pályázat útján lehet elnyerni öt évre, és újabb eredményes pályázat esetén újra megkapható.

KUTATÁSFINANSZÍROZÁS

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

A Kormány által 1997-ben létrehozott posztdoktori program működtetése az Akadémia közfeladata. Az ösztöndíj a Magyarországon dolgozó, tudományos fokozattal rendelkező, 45 éven aluli kutatók kiemelkedő kutatási tevékenységének kiegészítő támogatását szolgálja három éven keresztül, mintegy előkészületként az MTA doktora cím megszerzésére.

Lendület-pályázat

Az MTA kezdeményezésére 2009-ben indult el a kimagasló teljesítményű fiatal kutatók támogatására létrehozott kiválósági program, amelynek fontos célja a fiatal kutatók karrierlehetőségeinek bővítése, elvándorlásuk megállítása, a kutatóhelyek versenyképességének növelése. E kutatások maximális futamideje öt év átlagosan évi 40 millió forint támogatással. A program fennállásának 15 éve alatt 263 kutató alakíthatott Lendület-kutatócsoportot.

Stratégiai jelentőségű kutatási programok

Az MTA 2022-ben négy olyan kutatási programot indított el, amely Magyarország jövője szempontjából stratégiai jelentőségű: Nemzeti Agykutatási Program 3.0, Technológiák és Fenntartható Fejlődés Program, Tudomány a Magyar Nyelvért Program és a Poszt-COVID Nemzeti Program.

TUDOMÁNY ÉS TÁRSADALOM

Megemlékezve az Akadémia alapításáról, minden évben november 3-án kezdődik a **Magyar Tudomány Ünnepe** rendezvénysorozat, amely a magyar tudomány és az MTA legjelentősebb eredményeit mutatja be a nagyközönség számára. Az ország különböző helyszínein – egyetemeken, főiskolákon, kutatóintézetekben, múzeumokban – tartanak előadásokat a magyar tudomány képviselői. A Középiskolai **MTA Alumni Program** keretében kutatók látogatnak el egykori középiskolájukba és más iskolákba, hogy munkájukról, kutatási témájukról beszélgetsenek a diákokkal. A program célja a tudomány megkedveltetése és a kritikai gondolkodás fejlesztése.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A Magyar Tudományos Akadémia több mint 60 európai és regionális tudományos szervezet tagja, és mintegy 30 tudományos akadémiaival, illetve intézménnyel működik együtt. Az Akadémia nemzetközi együttműködésének egyik legfontosabb eseménye a **World Science Forum**, amely a globális tudománydiplomácia legrangosabb eseményei közé tartozik. A 2003 óta kétfévente, minden második alkalommal Budapesten megrendezett konferencián a nemzetközi tudományos élet meghatározó szereplői tanácskoznak a tudomány, a politika és a társadalom együttműködéséről.

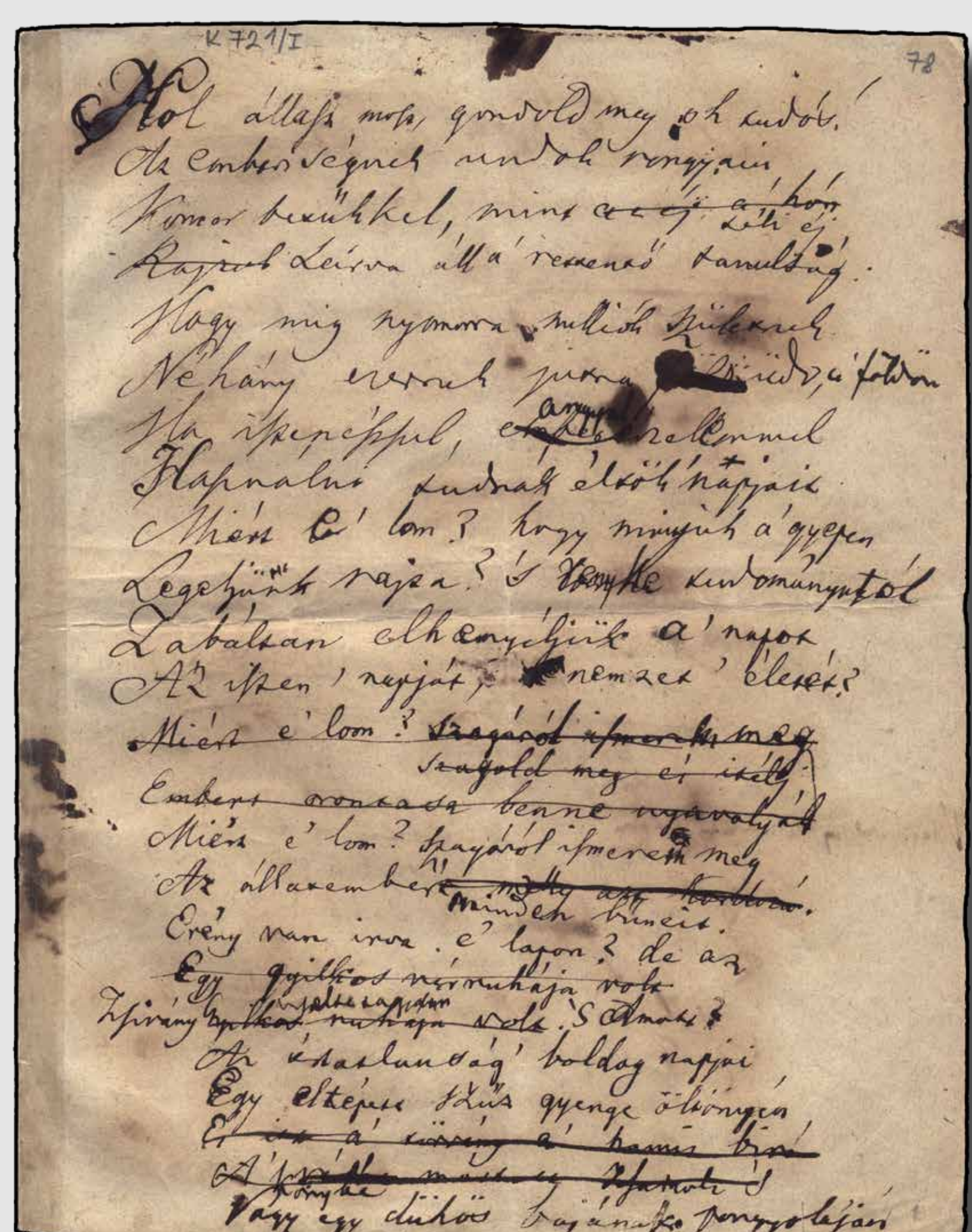

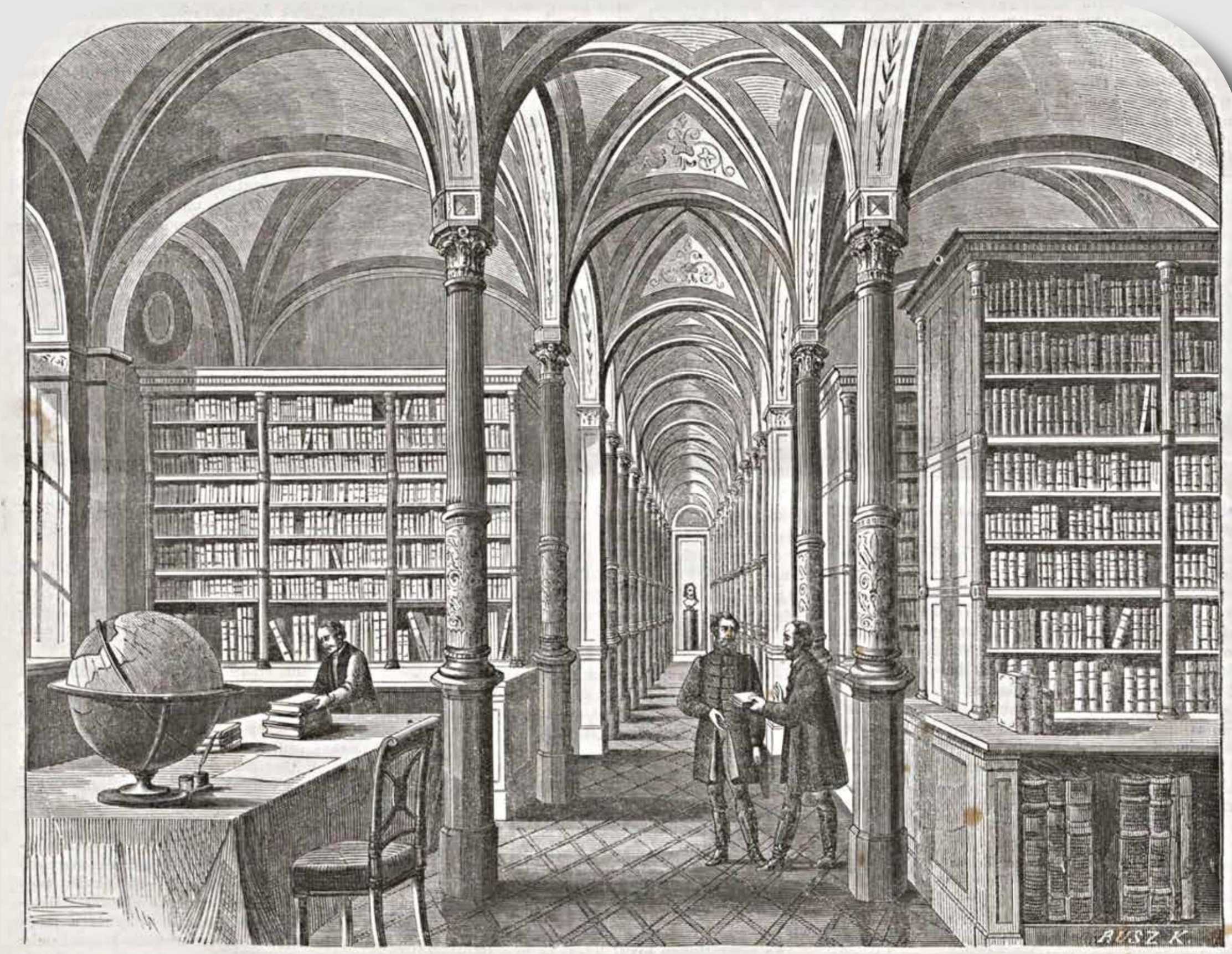
Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ

A könyvtár egyetlen teljes corvinájának, Ludovicus Carbo: *De divi Mathiae regis laudibus rebusque gestis dialogus* (1473–1474 k.) című művének címlapja

A *Gondolatok a könyvtárban* Vörösmarty Mihály által írt fogalmazványa, amelyet az Akadémiai Könyvtárban tett látogatása ihletett (1844)

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára az 1860-as évek végén, Haske Ferenc rajza

A könyvtár Keleti Gyűjteményének olvasóterme

A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye belső terme

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ országos szakkönyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia önálló jogállású intézete. Mint nemzeti közgyűjtemény nyomtatott, kéziratos, levéltári és egyéb információhordozókon található anyagokat gondoz, őrzi a nemzeti, illetve nemzetközi kulturális örökség értékeit, ezzel egyidejűleg elősegíti a tudományos ismeretek terjesztését és a tudományos munkát. Hagyományos közgyűjteményi funkcióján túl két országos közfeladatot is ellát.

ALAPÍTÁSA

Az Akadémiai Könyvtárat gróf Teleki József, az MTA első elnöke alapította. 1826. március 17-én az országgyűlésben felajánlotta 30 000 kötetes családi könyvtárát a néhány hónappal korábban megalapított Tudós Társaság számára, ezzel lerakta az Akadémia első tudományos intézményének alapjait. Az Akadémiai Könyvtár 1831-ben, az Akadémiával egyszerre kezdte meg működését.

ELHELYEZÉSE

Hosszas előkészítés után 1844. december 23-án nyílt meg az Akadémiai Könyvtár a tudós közönség számára az Akadémia ezidőbeli bérelt székhelyén, a Trattner-Károlyi házban. Ebből az alkalomból írta Vörösmarty Mihály a *Gondolatok a könyvtárban* című versét. A könyvtár egyre bővülő állományával 1865-ben költözött be az Akadémia újonnan átadott palotájának földszintjére, és nyilvános könyvtárként működött tovább. 1988 novemberében a könyvtár az Akadémia egykori bérházából a könyvtári igények szerint kialakított épületben kapott új elhelyezést, ez ma is a könyvtár főépülete. A különgyűjtemények (Keleti Gyűjtemény, Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye), valamint az Akadémiai Levéltár továbbra is az MTA Székházában működik.

A KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNY PROFILJA

A könyvtári állomány elsősorban bölcsészettudományi profilú, a kezdetektől fogva gyűjti a magyar írók hagyatékait, nyelvtudományi műveket, a magyar keletkutatás dokumentumait.

KIEMELT KUTATÁSTÁMOGATÁSI FELADATOK

Az Akadémiai Könyvtár országos közfeladatként működteti a tudományos művek adatait tartalmazó nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázist, a **Magyar Tudományos Művek Tárát**, amely a költségvetési támogatásból készült tudományos művek ellenőrzött, hiteles adatait tartalmazza. Ma közel 65 ezer szerző 2,5 millió közleménye található meg itt.

Szintén országos szintű feladatként működteti a könyvtár az **Elektronikus Információs szolgáltatás Nemzeti Programot**, amelynek keretei között hozzáférést biztosít nemzetközi és hazai elektronikus tudományos tartalmakhoz 185 hazai felsőoktatási, kutatási és közgyűjteményi, illetve határon túli magyar intézeti körből álló előfizetők számára nemzeti licenc vásárlásával.

A könyvtár digitalizált és elektronikus állományát tartalmazza a könyvtár 2009-ben létrehozott **repozitóriuma**, a **REAL**. A repozitóriumon keresztül nyílt hozzáféréssel érhetők el a teljes szövegű magyar tudományos tartalmak: cikkek, könyvek, folyóiratok, disszertációk, kéziratok és képek. A repozitórium mára több mint 280 000 tételt tartalmaz nyolc gyűjteményben.

A könyvtárban 1979-ben alakul meg az Informatikai és Tudományelemzési Kutatási Főosztály. Ennek mai örököse a **Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály**, amely nélkülözhetetlen segítséget nyújt a különböző pályázatok értékelési rendszerének módszertani alátámasztásához, illetve a bibliometriai adatgyűjtés, feldolgozás és elemzés elkészítéséhez.

Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság alapítva 1977 (Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság)

Andrea Seidler, a Társaság elnöke

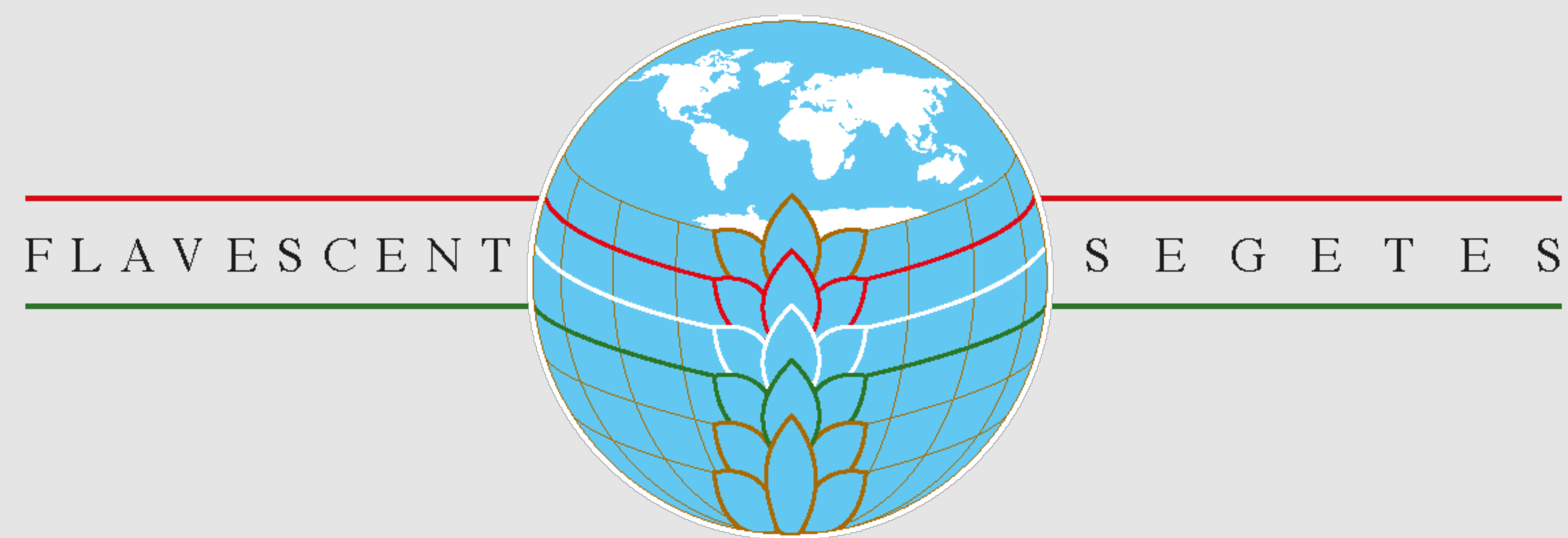
Monok István, a Társaság társelnöke

Bene Sándor, a Társaság főtitkára

Vančo Ildikó, a Társaság alelnöke

A TÁRSASÁG JELMONDATA:

FLAVESCENT SEGETES – MEGSÁRGUL MAJD A VETÉS (GABRIEL ROLLENHAGEN)

A jelmondat a Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság küldetésének lényegét sűríti: a magyar kultúra terjesztése, a világban a magyarokról kialakult kép történetének értelmezése, valamint e kép formálása az információk hatékony terjesztésével a más kultúrákkal és nyelvekkel folytatott párbeszéd révén hosszú távú feladat, nem függhet kurrens politikai helyzettől, kulturális vagy politikai divatoktól. S amint a munka is hosszú távra tervez, úgy annak eredménye is történelmi távlatban mutatkozik meg – a mai kulturális kapcsolatok az előző generációk erőfeszítéseinek gyümölcsei, amint a jövő a mostani generációk munkájára épülhet csak.

A nyelv, amelyen az embléma megfogalmazódott, az európai kultúra közös nyelve, a latin; keletkezésének eszmetörténeti kontextusa a sztoikus filozófia, amely a nyelvi, vallási, politikai, származási és kulturális különbségeken fölülemelkedő európai szellem egyik legfontosabb közös hagyománya.

A TÁRSASÁG ELNÖKEI

Bo Wickman, 1977–1991

Rákos Péter, 1991–1996

Amedeo Di Francesco, 1996–2006

Tuomo Lahdelma, 2006–2016

Andrea Seidler, 2016–2026

A Magyarságtudományi Estek 2023 óta a Társaság és a **Batthyány Lajos Alapítvány** közös rendezvénye

Bo Wickman

Rákos Péter

Amedeo Di Francesco

Tuomo Lahdelma

Andrea Seidler